

THÊ NÀO LÀ MỘT THỦ-VIỆN QUỐC-GIA ?

Ý-NIỆM VỀ VAI-TRÒ VÀ NHIỆM-VỤ CỦA MỘT THỦ-VIỆN QUỐC-GIA .

oooooooooooo

ĐẶNG-PHƯƠNG-NGHI

Bất cứ nước nào trên thế-giới cũng có một Thủ-viện Quốc-gia đặt tại thủ-đô ngoài các thư-viện công khác. Sự hiện-hữu của cơ-quan này là một sự-kiện hiền-nhiên nên cách đây 15 năm, không có ai đặt ra vấn-dề và tự hỏi xem vai-trò và nhiệm-vụ của Thủ-viện Quốc-gia là gì.

Thủ-viện Quốc-gia là kho sách báo trung-ương,
nơi lưu-trữ vĩnh-viễn cho hậu-thế tất cả những tác-phẩm
xuất-bản trong một nước và tất cả những tác-phẩm xuất-bản
tại ngoại-quốc liên-quan đến nước này cùng những tác-phẩm
có giá-trị của các quốc-gia khác. Nhiệm-vụ của Thủ-viện Quốc-gia không phải chỉ là gìn-giữ các tài-liệu thu-thập được mà còn phải cung-cấp nó cho công-chúng hay những người đến tham-khảo. Bởi lẽ trên, Thủ-viện Quốc-gia phải có ít nhất một bản của mỗi tác-phẩm — danh-tù tác-phẩm đây được dùng theo nghĩa rộng, bao gồm các sách báo, họa đồ, nhạc-phẩm, băng thâu và phim ảnh ... cùng những bút-phẩm nữa —, và muôn chắc-chắn rằng các ấn-phẩm xuất-bản trong nước đều được lưu-trữ tại Thủ-viện Quốc-gia, chê-dộ nạp-bản phải được thiết-lập tại mỗi Thủ-viện Quốc-gia, nhưng muôn việc nạp-bản có hiệu-lực, phải có một đạo-luật về nạp-bản thật chặt chẽ và được hỗ-trợ bởi những biện-pháp khắt-khe để trừng phạt những nhà ấn-loát và xuất-bản không chịu thi-hành nghiêm-chỉnh những điều-khoản của luật ấy. Tại các quốc-gia chậm tiên có ít sách báo xuất-bản, chê-dộ nạp-bản cần được áp-dụng cho cả các ấn-phẩm nhập-cảng ; nhưng vì số ấn-phẩm thâu được cho Thủ-viện Quốc-gia như

vậy vẫn còn thiêu sót nên Thư-viện Quốc-gia bắt buộc phải có một ngân-khoản lớn dành cho việc mua hay trao-dổi các ấn-phẩm ngoại-quốc và thủ-bút, nếu không Thư-viện Quốc-gia sẽ không đạt được mục-dịch đã hoạch-định và sẽ gây thiệt-thòi không ít cho giới học-giả trong nước.

Cô-nhiên, với sự phân-chuyên kiên-thúc càng ngày càng gia tăng và số-lượng ấn-phẩm xuất-bản càng ngày càng bao la, Thư-viện Quốc-gia không thể thủ-đắc được đủ những tác-phẩm có giá-trị trên thế-giới và bởi vậy, cần có một sự lựa chọn khéo-léo của người Giám-thủ, và ngoài những ấn-phẩm có tính-cách tổng-quát Thư-viện Quốc-gia thế nào cũng phải hạn-chẽ sự bồ-sung cho một vài loại ấn-phẩm mà thôi, ví-dụ như ấn-phẩm về Văn-chương, Nghệ-thuật, Giáo-khoa ... để tránh sự lồng-léo trong chính-sách mua và để cho Thư-viện ít nhất cũng có một số sưu-tập toàn bộ. Những ấn-phẩm về loại quá chuyên-môn mà Thư-viện Quốc-gia không thể thu-thập được sẽ được các Thư-viện khác đảm-nhiệm thủ-đắc, ví-dụ Thư-viện Y-khoa sẽ có nhiệm-vụ thu-thập tất cả sách có giá-trị về Y-khoa, Thư-viện Khoa-học về sách Khoa-học, Thư-viện Kỹ-thuật về sách Khoa-học Thực-nghiêm, v.v...

Sự quản-trị số ấn-phẩm to-tát của Thư-viện Quốc-gia, từ giai-doạn ấn-phẩm nhập Thư-viện cho tới giai-doạn Thư-viện phải cung-cấp nó cho độc-giả, là một vần-dề rất phúc-tập, cần phải có rất nhiều nhân-viên mới thực-thi được. Tùy theo số-lượng của các ấn-phẩm, từ hàng chục triệu tại các Thư-viện Quốc-gia lớn như Library of Congress, Bibliothèque nationale de Paris, British Museum, cho tới vài trăm ngàn tại các Thư-viện Quốc-gia nhỏ bé, số nhân-viên sẽ tăng hay giảm từ hàng ngàn người cho tới vài chục người. Tuy nhiên, số nhân-viên không thể giảm quá mức, dưới con số 50 được, vì dù ấn-phẩm ít hay nhiều, công việc của họ từ người Giám-thủ cho đến người lao-công

đâu cũng như nhau, không hề thay đổi. Họ vẫn phải sắp xếp, đăng-ký, phân-loại, làm phiêu, làm mục-lục Vả chăng công việc của họ còn nặng nhọc hơn nữa vì họ không có đủ máv-móc và phương-tiện tối-tân giúp đỡ họ, ví-dụ tại các quôc-gia tân-tiên, trước khi cho các ấn-phẩm nhập kho, người ta cho nó chạy nhò bằng điện qua một phòng hút bụi và trù-khử vi-trùng, và ngay trong các kho còn có một hệ-thống máy hút bụi cùng máy điều-hòa không-khí và thấp-dộ-kẽ, chỉ cần bấm một cái nút là máy chạy, trong khi tại các nước chậm-tiên như Việt-nam, một cái máy hút bụi thông-thường cũng không có, nhân-viên phải đích thân lau chải từng cuộn sách một. Ngoài ra, muôn theo kịp đà tiến-triển của nền văn-minh kỹ-thuật hiện thời, các tiêu-chuẩn kỹ-thuật quôc-tê phải được áp-dụng khắp mọi nơi : cho nên hai cuộn sách tương-tự nêu được lưu tại một Thư-viện đại tối-tân và một Thư-viện nghè-o-nàn cũng đều phải được ghi chép trên hai phiêu giông nhau, công-phu bối vây sẽ bằng nhau.

Công việc phân-loại và làm phiêu mục-lục, tuy bận rộn, nhưng chỉ là công việc thông-thường của bất cứ một Thư-viện nào. Thư-viện Quốc-gia đặc-biệt còn có nhiệm-vụ một cơ-quan thông-tin hướng-dẫn mọi độc-giả trong và ngoài nước trong việc sưu-tầm. Đồng thời, để giúp sự tham-kảo của độc-giả được dễ-dàng hơn, Thư-viện Quốc-gia phải được đặc-trách về việc soạn-thảo thư-mục và thư-tịch tức những dụng-cụ thiết-vẽ để làm việc của mọi độc-giả, như Thư-tịch đương-thời, Thư-tịch hồi-tô, Thư-tịch tu-vễn-trach, Thư-mục tông-quát, v.v...

Muôn có chuyên-viên phụ-trách các công việc trên, Thư-viện Quốc-gia, vì là Thư-viện phong-phú nhất về tài-liệu cũng như về nhân-viên có kinh-nghiệm, có trách-vụ đào-tạo nhân-viên cho ngành Thư-viện bằng cách tð-chúc những lớp tu-nghiệp ngắn hạn và các lớp huân-luyện dài hạn

về Thư-viên-học tại một trường chuyên-môn do Thư-viên Quốc-gia quản-trị hay bảo-trợ.

Mang danh là một Bảo-tàng-viện ân-phẩm, Thư-viên Quốc-gia có nhiệm-vụ giới-thiệu với công-chúng những tài-liệu quý-giá qua các cuộc triển-lãm của Thư-viên. Ngoài ra, Thư-viên Quốc-gia phải tổ-chức những buổi chiếu phim và diễn-thuyết để góp công vào việc phô-biển văn-hoa cho quan-chúng.

Nhờ sự hoạt-dộng bao-quát, Thư-viên Quốc-gia có tu-cách để đảm-nhiệm việc hướng-dẫn và kiểm-soát về phương-diện điều-hành cùng kỹ-thuật các Thư-viên công khác trên toàn quốc. Việc trung-ương tập-quyền này nhằm mục-đích xây-dựng một hệ-thông Thư-viên vững chắc nõi hâu phát-triền ngành Thư-viên một cách dễ-dàng và mau lẹ hơn. Vả lại, có sự hợp-tác chặt-chẽ với các Thư-viên khác, Thư-viên Quốc-gia mới có thể hoàn-thành công việc soạn-thảo các thư-tịch và mục-lục tổng-quát chung được, ví-du tổng-mục-lục các báo-chí ngoại-quốc nhận được trong nước, tổng-mục-lục các sách quý giá ... Một ưu-điểm khác của sự tập-quyền là Thư-viên Quốc-gia có thể nắm vững và phân-phối việc đặt mua ân-phẩm giữa các Thư-viên, vừa tránh được sự phí-phạm, vừa tăng-gia được số-lượng ân-phẩm của các Thư-viên một cách thích-đáng hơn.

Cơ-cấu của Thư-viên Quốc-gia cần được hoạch định theo các nhiệm-vụ trên. Trước nhất, phải lo về vân-de nhân-viên cho có đủ nhân-sô và có người đủ khả-năng để tiến-hành công việc và có lúc cũng phải nghỉ tới việc tăng-cường con sô ấy vì các ân-phẩm một ngày một gia-tăng. Sau nữa là vân-de trụ-sở. Trong một Thư-viên Quốc-gia, mọi phòng đều liên-quan ít nhiều đến nhau nên cách liên-lạc giữa các phòng phải hợp lý. Vì ân-phẩm tại đây quá nhiều và gồm nhiều loại khác nhau, phải chia Thư-viên ra từng

khu riêng biệt : khu sách, khu báo-chí, khu nhạc-philm, khu phim ảnh, khu họa đồ, khu thủ-bút (nếu có nhiều), và những khu này có thể được chia ra làm tiêu-khu như tại khu sách: khu sách viết theo mẫu-tự La-tinh, khu sách viết theo Hán-tự hay mẫu-tự khác, khu khoa-học, khu văn-chương, v.v.... Bên cạnh mỗi khu, ngoài phòng làm việc của nhân-viên, cần có một phòng đọc để tiên việc tham-khảo, và chung cho các khu, phải có một phòng chụp hình và một phòng ân-loát để chuyên-bản tài-liệu cùng một phòng sửa chữa ân-phẩm. Riêng cạnh phòng đọc sách chính của Thư-viện Quốc-gia, phải có một phòng chỉ-dẫn và một phòng thư-mục ; nơi đây, được tập-trung đủ các loại thư-tịch, thư-mục, mục-lục mà Thư-viện đã soạn hay thủ-đắc được cùng những sách tham-khảo cẩn-bản cẩn-thiết cho sự sưu-tầm và nghiên-cứu.

Có tôn-trọng và hoàn-thành những nhiệm-vụ nói trên, Thư-viện Quốc-gia mới xứng với danh-hiệu của nó, mới đáng là Trung-tâm Văn-hoa của một quốc-gia, nơi kêt-tinh những tinh-hoa của đất nước và của nhân-loại.

Tài-liệu tham-khảo :

- National libraries. London, The Library Association, 1963.
- Stage d'études régional sur le développement des bibliothèques nationales en Asie et dans la région du Pacifique. Paris, ONU, 1964.
- Tâches et problèmes des Bibliothèques nationales. Paris, UNESCO, 1958.